

Helynévmagyarázatok*

Naszáros Az Orsovától délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *P?lavič?viča* (Engel: TemMold. 107); 1700 k.: *Plavicovicza* (uo.); 1808: „*Plavissevicza* h. *Plavischevica* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 512); 1908: „*Naszáros*” (Mező: HivKözs. 2: 857). A szerb *Plaviševica* hn. a hasonló nevű, a falunál a Dunába ömlő patakról van véve; l. 1902/1910: *Plavisevica* p. *Plavisevicza* (Berzászka und Ógradina 1: 75 000-es térkép). Tövéhez l. szerb-horvát *plav* ’hajó’, *plaviti* ’eláraszt, elönt; úszik, hajózik’. Az országos helységnévrendezés során a *naszádos*-oknak hívott dunai hajósok emlékére a falu a *Naszáros* nevet kapta. – A román *Plavisevița* ’Naszáros’ (Suciu 2: 45) a szerbből való (Bezljaj 2: 94). – Vö. **Hajós, Palocsa, Sajakásszentiván.**

* L. MNy. 2007: 370–5.

Nemcse A bánsági Facsádtól kelet-északkeletre fekvő helység fontosabb adatai: 1427: *Nempche* (Suciú 1: 423); 1548: *Nemesest* (uo.); 1808: „*Nemesesty* h.” (Lipszky: Rep. 1: 455); 1913: *Nemcse* (Hnt. 972). Az elsődleges *Nemcse* hn. előzményeként l. a régi *Nempchen* és *Nenche* szn.-eket (1269/1343: *Nempchen* ~ *Nemchen* szn.; 1211: *Nenche* szn.: ÁrpSzt. 578, 579–80). Ehhez vö. cseh *Němče* hn. (Šmilauer: PrSITop. 128), orosz *Немча* hn. (uo.). Ezek alapszava az összsláv **němьcь* ’német ember’. A lengyel *Niemcza* hn. (Rospond: SEMG. 246) korábbi *Niemcy* (tkp. ’németek’) hn. módosulata. – A román *Nemeșesti* hn., amely *Nemesest* alakban meghonosodott a magyarban is, a román *Nemeș* szn. (< magyar *Nemes* szn.) származékának látszik. Ám keletkezése nem függetleníthető a vele azonos kezdetű *Nemcsé*-től. A részletek tisztázásra szorulnak. – Az országos helységnévrendezés során felújították a középkori *Nemcse* névalakot (Milleker 117; Iordan: TopRom. 171; Mező: HivHn. 187).

Németzentpéter A Fönlaktól nyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *Mali Sen Petre* (Engel: TemMold. 126); 1564: *Kys Zent Peter* (Suciú 2: 132); 1717: *St. Peter* (Engel: TemMold. 126); 1808: „*Szent Péter (Német-)* h.” (Lipszky: Rep. 1: 642). A *Szentpéter* hn. a falu templomának védőszentjével kapcsolatos. A régi *Kis-* előtag *Nagyszentpéter* előtagjával van korrelációban. Az újabb *Német-* előtag a faluba költöztetett, nagyszámú német telepesre utal. – A román névalak *Sînpetru German* (Suciú 2: 132; Bodor: Délm. 11, 17, 44). – Vö. **Nagyszentpéter, Szentpéter**.

Nérasolymos A Fehértemplomtól délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *Š?qalofce* (Engel: TemMold. 121); 1717: *Sakalovaz* (uo.); 1808: „*Szkalovacz* val. *Sakalovac* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 619); 1909: *Nérasolymos* (Mező: HivKözs. 2: 1064). Az elsődleges *Szokolovác* ~ *Szkalovác* hn. a szerb *Sokolovac* (vö. *sokolovac* ’solymász’ < *sokol* ’sólyom’) hn. átvétele. Az országos helységnévrendezés során a helység részére a *Nérasolymos* nevet állapították meg, az előtaggal utalva a folyó mellékére. A mai román névalak *Socol* (Suciú 2: 138). – Vö. **Solymos, Szakoly**.

Néraszlatina Az Illyédőtől dél-délkeletre fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *Islat’na* (Engel: TemMold. 129); 1700 k.: *Szlatina* (uo.); 1808: „*Szlatina* val.” (Lipszky: Rep. 1: 651); 1909: *Néraszlatina* (Mező: HivKözs. 2: 1058). A *Szlatina* hn. a román *Slatina* hn. (< *slatină* ’sósforrás’ < déli szláv *slatina* ’ua.’) átvétele. A megkülönböztető *Néra-* előtag a folyó mellékére utal. – A román névalak *Slatina-Nera* (Suciú 2: 137; Iordan: TopRom. 126; Kiss: Nyr. 115: 123). – Vö. **Szalatnak**.

Nermed A bánsági Krassóvártól északra fekvő helység fontosabb adatai: 1569–79: *Nörmig*’ (Engel: TemMold. 95); 1723: *Nermis* (uo.); 1808: „*Nermed* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 459); 1882: *Nermeth* (Ihász: Hnt. 235). Talán összetartozik a bihari *Nermegy* hn.-vel (l. ott). A román névalak ugyancsak *Nermed* (Suciú 2: 424; Mező: HivHn. 169). – Vö. **Nermegy**.

Nermegy A bihari Béltől kelet-délkeletre fekvő helység fontosabb adatai: 1580: *Nyrmeogh* (Jakó 306); 1692: *Nyermigz* (Suciú 1: 424); 1808: „*Nyermegy* val.” (Lipszky: Rep. 1: 468); 1910: *Nermegy* (Mező: HivHn. 192, az évszámhoz l. Hnt. 1944. 655). A magyar *nyír* ’nyírfá, nyíres, nyírliget’ és a *mög* ~ *meg* ’mögöttes hely’ összetétele. Azonos hn. másfelé is előfordul: 1341: „*Silue Nyrmegh*” (Oklsz. 670, 698); 1438: „*prata Nyrmegh*” (Oklsz. 671, 698). – A román *Nermiş* hn. (Suciú 1: 424) a magyarból való (Jakó 306; Mező: HivHn. 192). – Vö. **Nermed**.

Nyitraborosznó A Privigyétől keletre fekvő helység fontosabb adatai: 1225: *Bruzna* (UrkBurg. 1: 106; Györffy 4: 361); 1430: *Brus* (VSOS. 2: 485); 1773: *Bruszo* (LexLoc. 143); 1808: „*Bruszo* h. *Brusno* s.” (Lipszky: Rep. 1: 81); 1910: *Nyitraborosznó* (Mező: HivHn. 242, az évszámhoz l. Hnt. 1944. 655). A *Brusznó* hn. a szlovák *Brusno* hn. átvétele. Olyan helyre utal, ahol fenőkönek való kövek találhatók, ahol fenőkövet csiszolnak. A *Nyitraborosznó* névalakot hatósági úton állapították meg. A megkülönböztető szerepű *Nyitra-* előtag a megyei hovatartozást jelöli. – 1960-ban a helységet egyesítették Nyitratoromással. A ma használatos nevük *Chrenovec-Brusno* (Hosák–Šramek 1: 117; ZJČ. 64; Györffy 4: 361). – Vö. **Borosznó**.

Nyitrafenyves A Némétrónától (Nitrianska Pravno) nyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1614: *Chvojnicza* (VSOS. 1: 487); 1733: „*Chvojnicza, Funtschuh, Chwognicza*” (LexLoc. 143); 1808: „*Chvojnicza* rectius *Chwognice* s. *Fiüntzl* g.” (Lipszky: Rep. 1: 95); 1910: *Nyitrafenyves* (Mező:

HivHn. 252; az évszámhoz l. Hnt. 1944. 655). A helység a Nyitra jobb oldali mellékveze, a *Chvojnica* mentén települt, s róla kapta nevét. A víznév alapszavához l. szlovák *chvoj(a)* 'fenyőág, fenyőgally'. Az országos helységnévrendezés során megállapított *Nyitrafenyves* névalak tükörfordítás eredménye. A *Nyitra*- előtag a megyei hovatartozást jelöli.

Nyitraadás A Simonytól (Partizánske) északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1232: *Nadas* (CDES. 1: 279; Györffy 4: 424); 1773: *Nedassocz*, *Nedaschowitz*, *Nedassowcze* (LexLoc. 144); 1808: „*Nedasócz* h. *Nédassowce* s.” (Lipszky: Rep. 1: 452); 1900: *Nyitraadás* (Majtán 284; l. még Mező: HivHn. 155). A *Nadas* hn. náddal benőtt területre utal. Ebből a szlovákban a *Nedaš* [< *Nedamir*] szn. (Svoboda: SOJ. 149) beleértésével *Nedašovce* (tkp. 'Nedaš emberei, Nedašek') hn. keletkezett, s *Nedasóc*-ként meghonosodott a magyarban is. A *Nyitraadás* névalak a felújított régi *Nadas* névelemet tartalmazza, megtoldva a megyei hovatartozást jelölő *Nyitra*- előtaggal (Györffy 4: 424). – Vö. **Nádasd**.

Nyitranémeti A Nagytapolcsánytól nyugatra fekvő helység fontosabb adatai: *1222/1550: *Numchuny* (VárReg. 246); 1235: *Nemchen* (CDES. 2: 5); 1283: *Nympty* (MonBp. 1: 207); 1390: *Nemphych* (ZsigmOkl. 1: 160); 1773: *Nemesicz* (= *Nemcsicz*), *Nemczice* (LexLoc. 147); 1808: „*Nemcsicz* h. *Němčice* s.” (Lipszky: Rep. 1: 454); 1898: *Nyitranémeti* (Mező: HivHn. 157). A párhuzamos névadással keletkezett magyar *Nempti* < *Németi* és szlovák *Nemčany* hn. német telepésekre utal. Idővel a szlovákban a *Němčice* névalak honosodott meg, s ez átkerült a magyarba is *Nemcsic*-ként. Az országos helységnévrendezés során felújították a régi *Németi* névalakot, megtoldva a megyei hovatartozást jelölő *Nyitra*- előtaggal (Györffy 4: 426; Hosák–Šrámek 2: 127, 129; ZJČ. 231). – Vö. **Nemcsény**, **Németi**, **Nemti**.

Óasszonyrét Az al-dunai Orsovától délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *Ograg'an* (Engel: TemMold. 98); 1598: *Ogradenia* (Suciu 2: 10); 1808: „*Ogradina* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 474); 1902/1910: *Ó-Ogradina*, *Új-Ogradina* (*Frauenwiesen*) (Berzászka und Ó-Ogradina. 1: 75 000-es térkép); 1913: *Óasszonyrét*, *Újasszonyrét* (Hnt. 993, 1258). A szerb *Ogradena* hn. tkp. értelmé 'körülkerített, kerítéssel körülvett hely'. Az ófalu mellett települt új falu a németben a *Frauenwiesen* (tkp. 'asszonyrétek') nevet kapta. Ennek fordításából alakult a magyar *Újasszonyrét* és *Óasszonyrét*. A román névalakok *Ogradena Nouă* 'Újasszonyrét' és *Ogradena Veche* 'Óasszonyrét' (Dickenmann: Stud. 2: 56; Suciu 2: 10; Mező: HivHn. 200).

Óbodrog Az Aradtól nyugat-délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1422: *Bodrush* (Csánki 1: 767; ZsigmOkl. 9: 311); 1492: *Bodrogh* (Csánki 1: 767); 1808: „*Bodrog* h.” (Lipszky: Rep. 1: 65); 1851: *Ó-Bodrog* (Fényes: MoGSz. 1: 88). A *Bodrog* hn. pusztá szn.-ből keletkezett magyar névadással; vö. 1223: *Budurug*, 1237–40: *Budrug* szn. (ÁrpSzt. 157). Az *Ó*- előtag a Maros túldalán települt *Újbodrog* [1808: „*Bodrog* (*Új*-) h. aliis *Hodos* val.”: Lipszky: Rep. 1: 65] előtagjával van korrelációban. – A román *Bodrogul Vechi* 'Óbodrog' és *Bodrogul Nou* 'Újbodrog' (Suciu 1: 88) részfordítás a magyarból. – Vö. **Bodrog¹**, **Bodrog²**, **Bodrog³**.